

הא דקתני בשבת שאין כיבוס בעור, זה כדעת רבנן. והא דקתני במשנתנו שיש כיבוס בעור זה כדעת אחרים:

דתניא, הבגד והשק והעור שניתז עליהם דם חטאת, מכבסן.

הכלי והעור שנפל דם עליהם, מגררן.

אחרים אומרים, הבגד השק והעור מכבסן והכלי מגררו.

ומוכח שרבנן סוברים שעור לאו בר כיבוס הוא, ולדעת אחרים יש כיבוס בעור.

והוינן בה: **כמאן אזלא הא דאמר רב חייא בר אשי: זימנין סניאין פעמים הרבה הוא קאימנא קמיה דרב, עמדתי לפני רב, ושכשיכי ליה מסאניה, ורחצתי מנעליו במיא, במים בשבת.**

כמאן אזלא? כרבנן, דסבירא להו עור לאו בר כיבוס הוא, לכן התיר רב לרב חייא לרחוץ נעליו.

ופרכינן: **אמר רבא, ומו איכא למאן דאמר עור לאו בר כיבוס הוא? והכתיב גבי נגע צרעת "והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס". אלמא, עור בר כיבוס הוא!**

אלא, אמר רבא, קרא דנגעים, ומתניתין דדם חטאת, דקתני עור טעון כיבוס, מדובר ברכין, בעור רך, שאפשר לכבסו לדברי הכל. וכי פליגי רבנן ואחרים, בקשין, בעור קשה, אם בר כיבוס הוא.

ומקשינן: **והאמר רב חייא: זמנין סניאין פעמים רבות הוא קאימנא קמיה דרב, ושכשיכי ליה מסאניה במיא. ולכאורה מנעליו היו עשויים בעורות רכין. והרי אמר רבא דלכולי עלמא יש כיבוס בעורות רכין, ואיך התיר רב לרב חייא לרחוץ מנעליו בשבת?**

ומתריצינן: מנעליו של רב היו עשויים מעורות קשין, ומה שהתיר, הוא כדעת רבנן שאין כיבוס בעורות קשין.

הדר, **אמר רבא, לאו מילתא היא דאמרי לעיל, ניקן נימא ליה לקרא, שנעמוד ונעמיד את הפסוק האמור בנגעים, דכי כתיבא, ברכין כתיבא, שדוקא בעורות רכין הכתוב מדבר. שהרי הפסוק כתוב בסתם, בין ברכין בין בקשין. מי לא עסקינן בפסוק בכלי אכסלגום, כלי עור שלוק, הבאים ממדינת חים, שהם כלים קשים, וקאמר רחמנא ניבעי כיבוס: הרי שאף עורות קשין בני כיבוס הם לכולי עלמא.**

אלא, אמר רבא: צרעת, כיון דמגופיה קא פרהא, נגע הצרעת פורח מגוף הבגד עצמו, מחלחלא ליה, הנגע מחלחל לתוך הבגד, ומשוי לה נעשה הבגד רך, (29) שיש לו כיבוס לכולי עלמא. לפיכך הפסוק בצרעת מדבר אפילו בקשין [כיון שעל ידי הצרעת נעשו רכין], וכן משנתנו מדובר בה ברכין, ומחלוקת רבנן ואחרים היא בעורות קשין.

אמר רבא: אי קשיא לי, הא קשיא לי: כרים ^{טז-ב} **וכסתות, דרכין נינהו, שאין עושין אותם אלא מעור רך כדי שיהא נוח לישכב עליו,**

29. כתב הרמב"ם [פיי"ג מטומאת צרעת ה"א]: אין מטמא בנגעים אלא בגדי צמר ופשתים בלבד

אי ברכין, מעור רך, וכדברי הכל, בין לרבנן בין לאחרים שייך בו כיבוס, ולכך כסכוס אסור.

אי בקשין, מעור קשה, וכאחרים,⁽³⁰⁾ הסוברים כי אף בעור קשה שייך כיבוס, ומשום כך כסכוס אסור.

ופרכינן: אי הכי, בגד נמי יהיה מותר לתת עליו מים כיון שלא הוי כיבוס אלא בכסכוס. ולמה תנן שאם היתה לשלשת על הבגד, מקנחה בסמרטוט, אך אסור ליתן עליה מים?

ומתריצין: בגד, שרייתו במים זהו כיבוסו. אבל עור לא הוי שרייתו כיבוסו עד שמשפוף.

ואזדא רבא לטעמיה. דאמר רבא: זרק סודר למים בשבת, חייב משום כיבוס, אפילו אם לא שיפשוף. זרק זרע פשתן למים, חייב

ותנן לגבי שבת: היתה לשלשת [צואה] על כר של עור, נותן עליה מים עד שתכלה. והרי עורות רכין הינם בני כיבוס, ויהא דינם כמו בגד, שאסור ליתן עליו מים בשבת משום כיבוס?

אלא, אמר רבא: כל כיבוס דלית ליה כיסכום, שמשפוף צדו האחד על צדו השני, כדרך המכבס שמשפוף הבגד בשתי ידיו, לא שמויה כיבוס. לכן נותן עליו מים עד שיכלה, אפילו בעור רך, כיון שאינו משפוף הכר והכסת, לא נקרא כיבוס.

והא דאמר רב חייא בר אשי: זימנין סגיאין הוה קאמינא קמיה דרב, ושכשיכי ליה מסאניה במיא.

ומוכח מכאן כי שכשוך, אין, מותר לשכשכו. אבל כיבוס על ידי שפשוף, לא. דכיבוס כזה שייך אף בעורות.

מאיזה עור היתה נעל זו?

כיבוס ואם ניתו דם חטאת עליו פטור מכיבוס. ואם כן היה לו לרמב"ם לחלק ולומר שאם המגעל מעור קשה מותר גם לכבסו.

עוד כתב הביאור הלכה [סימן ש"ב ס"ט] שהרמב"ם לא כתב שמגעל אסור לכסכסו אלא כתב שאסור לכבסו. ומשמע שלא רק כסכוס [שפשוף צד על צד] אסור. אלא גם כיבוס [שפשוף במים] אסור, והרי מסקנת רבא בסוגיא שבעור בלי כסכוס אין איסור כיבוס.

ותירץ הבה"ל שהרמב"ם מביא את הדין הזה בפרק כ"ב שכולו מדובר באיסורים דרבנן. וסובר הרמב"ם שבסוף הסוגיא שאמר רבא למתורגמן לדרוש, שכשוך [שפיכת מים] מותר. כיבוס אסור. ולא הזכיר רבא כסכוס אסור אלא כיבוס אסור. חזר בו רבא מדבריו למעלה וסובר שגם

או השתי או הערב של צמר ופשתים וכל כלי העור בין רך בין קשה.

וביאר החזו"א שזה שפירש הרמב"ם בכלי עור בין קשה, כדי שלא נאמר שכלי עור קשה איננו בן כיבוס וממילא לא תנהג בו טומאת צרעת [כיון שלא יהיה שייך בו כיבוס] ולכן כתב הרמב"ם בפירוש בין קשה. וכמסקנת רבא כאן שגם בגד עור קשה הוא בן כיבוס כשיש בו צרעת. שהצרעת מחלחלא ליה

30. הרמב"ם [פכ"ב משבת הי"ח] כתב וד"ל מגעל או סנדל שנתלכלך בטיט ובצואה מותר לשכשכו במים אבל לכבסו אסור, עכ"ל. והקשה הלחם משנה [פ"ח ממעה"ק ה"ב] שהרי הרמב"ם פוסק כמו רבנן שעור קשה איננו בן

משום לישא. כדפרשינן:

והוינן בה: בשלמא סודר, שרייתו זהו כיבוסו, ולכן חייב, אלא זרע פשתן, מאי טעמא חייב?

וכי תימא משום דמיקדה, מצמיח במים, והויא זריעה, אי הכי, חיטי ושערי נמי (31) צומחות במים, ויש לחייבו משום זורע, ולמה נקט רבא דוקא זרע פשתן?

ומתריצין: הנך, זרע פשתן, אית להו רירי, יוצא ריר (לחות) ממנו, ומתדבקין הזרעים יחד בריר שלהם.

ופרכין: אי הכי, שלחוב, עורות שאינם מעובדים, אם נתנן במים, נמי ריר יוצא מהם, ומדוע לא יתחייב הנותנם במים בשבת?

ומתריצין: התם, בזרק זרע פשתן במים, קעביד לישא, כשנדבקת בריר שיוצא מהם הוי תולדת לישא. אבל בשלחים לא שייך שיהיה בדיבוק שלהם ענין של מלאכת לישא.

דרש רבא: מותר לכבס מנעל בשבת ומשמע אפילו ע"י שפשוף.

ומקשינן: אמר ליה רב פפא לרבא: והאמר רבי חייא בר אשי: זימנן סגיאין הוה קאמינא קמיה דרב, ושכשיכי ליה מסאני כמאי, ולמדנו ממעשה זה כי רק שכשוך, איך, מותר. אבל כיבוס על ידי שפשוף, לא?

ומסיקנן: הדר, אוקי רבא אמורא עליה, באותה שעה חזר ואמר למתורגמן עמוד והשמע לרבים שאני חוזר בי ממה שדרשתי, ודרש: דברים שאמרת, טעות הם בידי! ברם, כך אמרו בדין רחיצת נעלים: שכשוך מותר, אבל כיבוס על ידי שפשוף אסור.

שנינו במשנה: הכיבוס במקום קדוש וכו'.

והוינן בה: מנא הני מילי?

דתנו רבנן: נאמר "תכבס במקום קדוש" — למדנו לכיבוס במקום קדוש. ואם יצא הבגד חוץ לקלעים, צריך להכניסו לעזרה לכבסו.

שבירת כלי חרס במקום קדוש, מניין?

תלמוד לומר "וכלי חרס אשר תבושל בו, ישבר", ופסוק זה נאמר אחר כיבוס במקום קדוש, להקיש גם שבירת כלי חרס לכיבוס וללמד שמעשה שניהם במקום קדוש.

מריקה ושטיפה בכלי נחשת, מניין?

31. כתב הרמב"ם [פ"ח משבת ה"ב] וז"ל וכן השורה חטים ושעורים וכיוצא בהן במים הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהוא, עכ"ל. וכתב המ"מ שמקורו מסוגיא זו. והקשה המגן אברהם [של"ו ס"ק י"ב] שאדרבא מסוגיא זו משמע להיפך, שהרי הגמרא מקשה אם משום זורע שיהיה חייב גם בחיטים ושעורים, משמע שבאמת בחיטים ושעורים פטור, וגם מסקנת

כיבוס בלי כסכוס אסור מדרבנן ולכן אסור הרמב"ם בכיבוס [בלי כסכוס] ומדרבנן. ומזה שלא אמר רבא למתורגמן לחלק שכיבוס מנעל מעור רך אסור. ומנעל מעור קשה מותר. למד הרמב"ם שאחרי שחידש רבא שיש בכיבוס [בלי כסכוס] איסור דרבנן, לא חילקו בזה רבנן בין רך לקשה והכל אסור. ולכן לא חילק רבא בין עור רך לעור קשה והכל אסור מדרבנן.

תלמוד לומר "ואם בכלי נחשת בושלה, ומורק ושוטף במים". וכן אתקש לכיבוס לענין הכשרתה במקום קדוש.

שינו במשנה: זה חומר בחטאת וכו'

ופרכינן: ותו ליכא שום חומר אחר בחטאת יותר משאר קדשים חוץ מדין כיבוס!?

והאיכא עוד חומרא, כגון דנכנס דמה לפניו, שיש חטאות שדמן נכנס לפניו, ודבר זה אינו בשאר קדשים.

ומשנינן: בחטאות החיצונות קאמרינן שאין דמן נכנס לפניו.

ופרכינן: חיצונות נמי יש חומרא שאין בשאר קדשים, שאם נכנס דמה לפניו פסולה, דכתיב "וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש, לא תאכל, באש תשרף".

ומשנינן: התנא של משנתנו סבר כרבי עקיבא, דאמר: כל דמים של כל הזבחים שנכנסו לחיכל לכפר, פסולין.

ופרכינן: והרי יש חומרא אחרת שכן מכפרינן על חייבי בריתות, מה שאין כן שאר

קדשים.

ומתריצינן: בחטאת דשמיעת הקול, ד"שמע קול אלה, והוא עד", או ודשבועת ביטוי, שאין על זדונם כרת [ויקרא ה, א — ד].

ופרכינן: והרי יש חומרא אחרת, שכן טעונה דמה ארבע מתנות מופסקות [מחולקות], מה שאין כן שאר קדשים, שהם טעונים שתי מתנות שהן ארבע, ואין בהם אלא פיסוק [חילוק] של שתי מתנות?

ומתריצינן: התנא של משנתנו סבר כרבי ישמעאל, דאמר, כל דמים של שאר קדשים גם הם טעונים ד' מתנות, פיסוק ד' מתנות, אלא שהן ניתנות בשתי הקרנות, מתנה לכל צד של הקרן, וביחד הן ארבע מתנות מחולקות.

ופרכינן: הרי לדעת רבי ישמעאל יש חומר בחטאת שכן טעונים ד' מתנות על ד' קרנות, מה שאין כן שאר קדשים, שטעונים פיסוק ד' מתנות לב' קרנות בלבד?

ודחינן: ולטעמיך, האיכא קרן, שהחטאת טעונה נתינת דמה על קרן המזבח ושאר דמים ניתנים למטה מחוט הסיקרא. וכן האיכא אצבע, שטעונה מתן דמה באצבעו,

ומתרת הגמרא שמדובר מיד ובפשתן חייב משום לש ובחיטים ושעורים לא שייך לחייב משום לש. אך אם משאיר שיעור זמן מספיק חייב גם בחיטים ושעורים משום זורע.

והקרן אורה הקשה על המגן אברהם שהרי וודאי זורע חייב מיד כשמניח הזרעים במקום גידולם. ורצה לבאר כוונת המג"א שצריך על כל פנים שיהיה בכוונתו להשאיר הזרעים שיעור זמן שראוי להשריש.

הגמרא שבפשתן החיוב משום לש, הרי שאין חיוב משום זורע.

ותירץ המג"א שחיוב זורע הוא רק אחרי איזה שהוא שיעור זמן שהזרעים במים [חצי יום] אך החיוב משום לש הוא מיד כשמשליך למים, וקושיית הגמרא שאם מדובר כאן שיש שיעור זמן [כחצי יום] לחייב משום זורע. זה הרי שייך גם בחיטים ושעורים ומדוע אמר רבא דווקא פשתן.

א. **בגד שניתז עליו דם חטאת שיצא חוץ לקלעים** חוץ לחומת העזרה **נכנס**, מכניסים אותו לעזרה **ומכבסו במקום קדוש** כמצות התורה.

נטמא הבגד חוץ לקלעים⁽³²⁾ לאחר שיצא ואסור⁽³³⁾ להכניס טומאה לעזרה, קורעו ברובו שלא יהא ראוי למלאכתו ראשונה, ונמצא שמבטל מעליו תורת בגד כדי להטהר מטומאתו. אבל משייר מיעוטו שיהא מחובר בלא קריעה, כדי שיהיה עדיין עליו שם בגד לצורך מצוות כיבוס, **ונכנס לעזרה, ומכבסו במקום קדוש**, כדין בגד טהור שניתז עליו דם חטאת.

ב. **כלי חרס שנתבשלה בו חטאת שיצא חוץ לקלעים** קודם שבירתו — **נכנס לעזרה, ושוברו במקום קדוש**.

ואם **נטמא חוץ לקלעים**, שנטמא לאחר

ואילו שאר דמים נזרקים מן הכלי למזבח. וכמו כן, **האיכא חודה**, שטעונה חטאת מתן דמה על חודה של קרן המזבח, מה שאין כן בשאר דמים?

אלא, התנא של משנתנו **הד מתרי או תלתא חומרי נקט**, ו"זה חומר", לאו דוקא לומר "זה ותו לא", אלא יש עוד חומרות נוספות שלא הזכירן התנא.

מתניתין:

במשנה הקודמת למדנו שמקום הכשרת הבגד שניתז עליו דם חטאת, וכלי חרס וכלי נחשת שנתבשלו בהם קדשים, הוא בעזרה.

משנתנו דנה בבגד שיצא חוץ לעזרה קודם כיבוסו, וכלי חרס שיצא חוץ לעזרה לפני שבירתו, וכלי נחשת שיצא מן העזרה קודם מריקתו ושטיפתו.

והשטיפה בפנים, אי אפשר להטבילו בחוץ. וכן כתב **במקדש דוד** [לא הן והוסיף שמוכח מזה שאם עשה מריקה ושטיפה בחוץ אי אפשר לחזור ולעשות בפנים, ולכן לא מטבילים בחוץ כי שוב לא יוכל לקיים את המצווה בפנים כדינה.

ודעת רבי להלן [צו אן שכלי שבישל בו קודש חוץ מהמריקה ושטיפה צריך גם הגעלה ברותחים. והגעלה זו כיון שאינה חלק ממצוות מריקה ושטיפה לכאורה אפשר לעשותה גם מחוץ לעזרה. ואם כן, חוזרת הקושיא שטיביל את הבגד והכלי שנטמאו במקוה שמימיה ורותחים וזה יהיה ההגעלה. ומכת קושיא זו כתב **המקדש דוד** שמשנה זו היא כרבנן שסוברים מריקה בחמים ושטיפה בצונן והכל נעשה בעזרה.

32. וכתב **השפת אמת** שאם נטמא בתוך הקלעים גם כן הדין כך שמוציאו חוץ לעזרה וקורעו. אך אם יכול לקרוע אותו בפנים ולא יתמשך יותר זמן מאשר להוציא יכול לקורעו בפנים.

33. ותמה **בחק נתן** הרי אפשר לטבול את הבגד ולטהרו מטומאתו. וכן קשה בסיפא כלי נחושת שנטמא פוחתו ונכנס. והרי יכול לטהרו על ידי טבילה. [אך בכלי חרס שנטמא מובן שצריך לנוקבו כי לכלי חרס אין טהרה בטבילה].

ותירץ שטבילה במים היא תחילת כיבוס, ואם יטבילוהו בחוץ נמצא שתחילת הכיבוס היתה בחוץ. ואילו המצווה היא שיהיה כל הכיבוס במקום קדוש. וכמו כן בכלי נחושת טבילה היא מעין שטיפה, וכיוון שצריך שתהיה המריקה

שיצא ואי אפשר להכניסו בטומאתו⁽³⁴⁾ לעזרה, נוקבו כדי לטהרו מטומאתו, ונכנס לעזרה, ושוברו במקום קדוש כדין כלי חרס טהור שנתבשלה בו חטאת.

ג. כלי נחשת שנתבשלו בו קדשים שיצא חוץ לקלעים קודם מריקתו ושטיפתו – נכנס לעזרה, ומורקו, ושוטפו במקום קדוש⁽³⁵⁾ כמצות התורה.

ואם נטמא חוץ לקלעים, שלאחר שיצא נטמא הכלי ואי אפשר להכניסו בטומאתו, פוחדתו, עושה בו נקב גדול, כיון שכלי מתכות אינו נטהר מטומאתו בנקב קטן אלא

בנקב גדול, ונכנס לעזרה, ומורקו, ושוטפו במקום קדוש, כדין כלי נחשת טהור שנתבשלה בו חטאת.

גמרא:

מתקיף לה רבינא: נאמר במשנה שבגד שננטמא חוץ לקלעים, קורעו ומבטלו משם בגד כדי לטהרו. וקשה, הרי "בגד" אמר רחמנא שכתוב הבגד אשר יזה עליה תכבס. הרי שצריך שיהיה שם בגד עליו בשעת כיבוסו ולא בגד הוא⁽³⁶⁾ לאחר הקריעה.

אך החזו"א כתב להוכיח מזה שגם לדעת רבי ההגעלה ברותחים צריכה להיות במקום קדוש דווקא.

עוד תירץ השפת אמת, שבגד שננטמא אי אפשר להטבילו כיון שהדם שעליו הוא חציצה. אך הוסיף שמדאורייתא אין זה חציצה כיון שחציצה על מיעוט אינה חציצה.

34. במקדש דוד [לח בן הביא שהקשו מעירובין] קד בן שמבואר שהמכניס כלי חרס טמא למקדש פטור. וכתב המקדש דוד לתרץ שמדרבנן אסור גם כלי חרס.

35. כתב הקרן אורה שלכאורה דין זה ששבירת כלי חרס בעזרה ומריקה ושטיפה בכלי מתכת בעזרה. זה דווקא אם בישלו בהם קדשי קדשים, שמקום אכילתם הוא לפנים מן הקלעים ולכן גם מצוות הכלים שלהם היא בעזרה. אך אם בישל קדשים קלים שמקום אכילתם בכל העיר, הוא הדין מצוות הכלי [לשבירה ומרו"ש] היא בכל העיר.

והביא כך מתוספתא במקום אכילתן מריקתן ושטיפתן. אך החזו"א תמה על זה מאד שלא

נזכר במשנה שדין זה רק בקדשי קדשים ורצה מחמת תמיהה זו להגיה בתוספתא. אך סיים אלא שאין לנו רשות להגיה.

36. והרמב"ם בפירושו המשניות כתב שבאמת כיון שאחרי הקריעה איננו בגד, חיוב הכיבוס הוא רק מדרבנן. וכן בכלי נחושת מקשה הגמרא שאם פוחדתו איננו כלי, וגם בזה מפרש הרמב"ם בפיהמ"ש שחיוב המריקה ושטיפה הוא מדרבנן. ורק בכלי חרס שננטמא פירש כתירוץ הגמרא שנוקבו כשיעור שורש קטן ועדיין שם כלי עליו. וביאר בקרן אורה שבכלי חרס לא היה הרמב"ם יכול לפרש שהחיוב מדרבנן. שאם יה עושה נקב גדול המבטל ממנו שם כלי, הרי כבר התקיימה בכלי זה שבירה ויותר לא שייך שבירה בעזרה שהכלי הזה כבר שבור. ולכן בכלי חרס פירש הרמב"ם שנוקבו כשורש קטן שעדיין יש לו שם כלי. [ומלשון הרמב"ם בפיהמ"ש לא משמע כך. שכתב וז"ל אבל אם ניקבו נקבים גדולים אינו כלי ואינו חייב לשבר אותו במקדש שנאמר וכלי חרס והוא כבר שבור חוץ למקדש מפני שהנקב הגדול הוא שבירה. עכ"ל ומזה שהביא הרמב"ם את הפסוק וכלי

ומשנינן: דמשייר בו כדי מעפורת. (37) שאינו גומר את הקרע לגמרי לחלק את הבגד לשני חלקים, אלא משאיר בו שיעור כדי רוחב סודר. ולכן טהור הבגד מטומאתו, הואיל ונקרע רובו. וכיון ששייר בו שיעור סודר וראוי לחברו, עדיין שם בגד עליו.

ומקשינן: איני! וכי מועיל לטהרו בצורה זו? והאמר רב הונא, לא שנו שטלית טמאה שהתחיל בה לקורעה כיון שנקרע רובה טהורה, אלא שלא שייר בה כדי מעפורת. אבל שייר בה באותו מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת, חבור הוי, חשוב הוא להיות חיבור, ועדיין הוא בטומאתו?

צח-א

ומתריצין: הדין של רב הונא שאם שייר בה כדי מעפורת הוא חבור, זה רק מדרבנן, גזירה שמא לא יקרע את רובה. אבל מדאורייתא טהורה. ומותר להכניסו לעזרה לכיבוס, ואף על פי שטמא מדרבנן משום מצות כיבוס לא גזרו בו. נמצא שלענין טומאה איננו קרוי בגד אבל לגבי דם חטאת הוא קרוי בגד, שמכיון ששייר בו כדי שיעור סודר ראוי לחבר את הבגד ושמו עליו.

שנינו במשנה כלי חרס שיצא וכו'. ופרכינן: וכי נוקבו ומבטלו משם כלי כדי לטהרו? והרי כלי אמר רחמנא, דכתיב "וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר", הרי שצריך שיהיה עליו שם כלי בשעת שבירתו, ולא כלי הוא לאחר הניקוב.

ומתריצין: שניקב נקב קטן כשיעור בשורש קטן, ובוה טהר מטומאתו, ועדיין שם כלי עליו לגבי חטאת לקיים בו מצות שבירה במקדש. אבל אם נקבו נקב גדול שיצא לגמרי מתורת כלי, שוב אינו נכנס ושוברו.

שנינו במשנה: כלי נחשת שנטמא פוחדתו כדי לטהרו.

ופרכינן: והא לאו כלי הוא בשעת מריקה ושטיפה, הואיל ובטל שם כלי ממנו בנקיבתו, והרי התורה אמרה שצריך שיהא שם כלי בשעת מריקה ושטיפה, שנאמר: ואם "בכלי" נחשת בשלה, ומרק ושטף במים.

ופירש רש"י, כיון שאינו ראוי למלאכתו הראשונה שהיה ראוי לה לפני הקריעה, כשהיה בגד גדול היה ראוי לגדול ועכשיו ראוי רק לקטן. ולכן נטהר בקריעה זו.

והתוס' מפקקים בייסוד זה שכלי שאינו ראוי למלאכתו הראשונה נטהר. ועל כן הם מפרשים שבאמת אין בכל קרקע שלש על שלש אצבעות שזהו שיעור בגד לטומאה. אך אם כן איננו בגד גם לכיבוס ומדוע חייב בכיבוס. ופירשו התוס', כיון ששייר בו כדי מעפורת ואם מיחד הבגד להשתמש בו כמו שהוא מקבל טומאה, שוב זה מספיק שם בגד שיהיה בו דין

חרס משמע שאם הנקב גדול החסרון הוא שאינו כלי ואין חיוב שבירה רק בכלי וכמו קושיית הגמרא כלי אמר רחמנא ולא כלי הוא. ולא מפני שכבר התקיימה שבירה].

אך בחיבורו חזר בו הרמב"ם והביא את הדין כמו תירוץ הגמרא בבגד שמשירר כדי מעפורת ובכלי נחושת שחוזר ומתקנו [כפירוש רש"י].

37. דעת רש"י שבכל קרע יש שיעור שלש על שלש אצבעות כשיעור בגד. ולכן חייב בכיבוס. אבל אם כן צריך להבין מדוע נטהר מטומאתו על ידי קריעה זו. והרי עדיין הוא נשאר בגד.